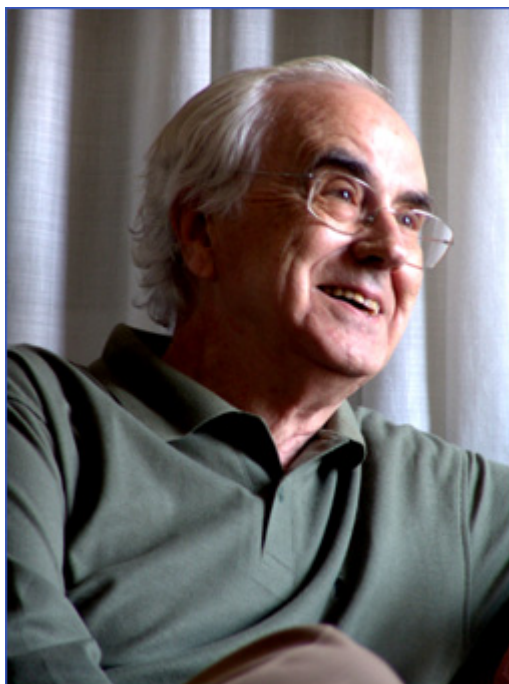

"No m'avorriré mai d'observar la gent"

05-07-2006

JOSEP MA ESPINÀS
Escriptor

per **Albert Lladó**

Periodista

Fotografia: DIARI MATARÓ

Entrevista realitzada el 22-05-2006

"Amb la columna diària es crea un hàbit, et posa el cervell en marxa"

"A mi m'ha passat que un crític digués que m'ha influït un escriptor que no he llegit mai. Jo crec que més que influències directes d'un escriptor concret, hi ha les influències del temps i de l'època"

"Jo sóc un escriptor que camina, no sóc un excursionista que pren notes"

Josep Maria Espinàs és reconegut Creu de Sant Jordi al 1983 pel conjunt de la seva obra literària. A més, li concedeixen el Premi Nacional de Cultura, al 1995, modalitat de periodisme escrit, entre altres premis de prestigi. Des de 1976 escriu una columna diària, primer a l'Avui i, a partir del 1999, a El Periódico. El gran públic el coneix, també, pels seus llibres de viatges a peu que publica des del 1956, quan va aparèixer el primer, A peu pel Pallars i la Vall d'Aran. El darrer, el divuitè, és A peu per Aragó.

En un àtic, des d'on es veu pràcticament tot el carrer Aragó, ens atén, pipa en mà, Josep Maria Espinàs. És un home gran, de quasi vuitanta anys, alt i, aparentment, despistat. Li volem preguntar pel seu darrer llibre, A peu per Aragó, però amb aquest intel·lectual es pot parlar de qualsevol cosa. Ha fet televisió, llibres de viatges, teatre, novel·la... Però, sens dubte, el que ens sorprèn més és la seva joventut. Sí, la seva joventut. Parla de tot amb gran entusiasme i amb un aire, en tot moment, de no estar sotmès a cap regla ni a cap prejudici. És, ben bé, parlar amb la llibertat del savi.

-Vostè ha conduït diversos programes televisius d'entrevistes on ha tingut l'ocasió de parlar amb intel·lectuals de la talla, per exemple, de Joan Coromines. Com es fa una bona entrevista?

Suposo que hi ha moltes maneres de fer una bona entrevista. Jo sóc contrari, sempre, a una única manera de tot. Com s'ha de fer una novel·la, com s'ha de fer... És poden fer de moltes maneres, i es pot fer bé. Depèn de la persona. La meua manera era deixar que la gent s'expliqués, afavorir la situació. O sigui, no agressivitat, no voler ser brillant, saber escoltar, tenir paciència, que l'entrevistat es sentís còmode, confiat. En fi, crear un clima de bona disposició.

-I, dels qui va entrevistar, a qui recorda com a més brillant o més intel·ligent?

Depèn. No es pot comparar un personatge extravertit, com en Tischner, amb un catedràtic molt seriós, per exemple. En el cas de Coromines es va fer en un restaurant envoltats de gent que estava dinant, amb càmares amagades. Vam fer veure que no era una entrevista. Per això, potser, aquesta és una experiència única. Però és molt difícil dir quina entrevista va ser la millor.

-A més d'escriptor de cròniques de viatges, de novel·la i periodista, va ser un dels impulsors de la Nova Cançó. Com recorda aquella època? Com i per què va néixer la Nova Cançó?

La Nova Cançóla vam començar uns que no volíem ser professionals de la cançó. Potser això és el que millor explica per què va néixer, i com va néixer. En aquells moments, en el franquisme, no s'havia utilitzat una eina com els discs, i com la cançó, per parlar de la llengua i de les llibertats. Hi havia llibres de poemes, hi havia prosa, però llavors el disc era un element tècnic prestigiós. Llavors, nosaltres vam utilitzar aquest sistema per difondre el català. Teníem la voluntat d'obrir un camí, pensant que vindrien els joves que serien els que es farien professionals. En aquest sentit, va anar molt bé. Crec que va ser un moviment social bastant notable a Catalunya.

-Però no hem d'oblidar que la seva formació va ser d'advocat. Què fa que un llicenciat en Dret es passi al món de la Literatura?

Jo ja escrivia abans. Als vuit anys ja escrivia versos, i als quinze ja vaig fer una novel·la molt dolenta. I vaig estar intentant escriure i fer d'advocat durant quatre anys, però després vaig dedicar-me plenament a la literatura.

-Al 1953, es dona a conèixer com a escriptor en obtenir el premi Joanot Martorell amb la novel·la Com ganivets o flames. Escriure novel·les en aquella època, ens uns anys que tothom escrivia poesia, no deixava de ser revolucionari, no?

Sí, faltava prosa. Potser perquè en la poesia hi havia una tradició poètica, i potser era més acceptada de cara a la censura. Potser la prosa feia més por. Realment hi havia un buit de narrativa des dels novel·listes

d'abans de la guerra. Vam ser la primera generació, en Pedrolo, la Capmany... Que vam començar a fer novel·les.

-Al 1958, guanya el premi de narracions Víctor Català, amb el recull Varietés. Què es pot dir en narrativa breu que no es pugui dir en una novel·la?

No ho sé. A la vida, no m'he planificat mai. No he programat el que volia fer. En aquell moment tenia ganes d'escriure un recull de contes, i l'escrivia. En aquest sentit, sempre he escrit el que m'ha agradat en aquell moment concret. Però, és clar, cada gènere té les seves exigències, les seves condicions.

-I com lector ha sigut igual de poc programador?

Sempre he llegit molt malament, en el sentit que vaig tenir una educació, de la immediata postguerra, gens culturalista. Per tant, m'he espavilat pel meu compte. Jo crec bastant en una certa anarquia, en l'impuls personal. Amb això no vull dir que no sigui important conèixer tota la literatura, des de la Grega. Però cadascú es fa la seva.

-I alguna lectura l'ha influenciat especialment?

Això costa molt de dir. Els crítics sí que sempre busquen influències, i segur que, sovint, s'equivoquen. A mi m'ha passat que un crític digués que m'ha influït un escriptor que no he llegit mai. Jo crec que més que influències directes d'un escriptor concret, hi ha les influències del temps i de l'època. Amb això sí que hi crec.

-De fet, de vostè s'ha dit que recull l'herència del neorealisme italià.

Veus? Quan jo vaig escriure la primera novel·la, el neorealisme italià no existia. Penso que hi ha en l'ambient una mateixa visió de la realitat, i que es produeix en molts països al mateix temps.

-A partir de 1976, amb el primer número del diari Avui, comença a escriure una columna ininterrompudament fins a 1999. Per quins motius canvia aquest diari per escriure, més tard, el seu Petit observatori a El Periódico?

Bé, doncs, perquè em van dir que plegués. Jo portava nou mesos sense cobrar i vaig demanar que intentessin arreglar-m'ho. Però no vaig obtenir resposta ni de l'empresa ni de la direcció. Escriure un article, cada dia, sabent que no el cobres, és molt dur. No va ser, doncs, una decisió meua.

-I com es fa una columna diària? Implica molt d'esforç?

No. Jo faig una columna diària des de fa trenta anys. Quan m'ho van proposar, em van dir que podia fer un article cada quinze dies. Jo els hi vaig dir que això era molt pesat. Jo no volia, a principis de setmana, començar a patir per l'article. Cada dia és molt més fàcil. Amb la columna diària es crea un hàbit, et posa el cervell en marxa. A mi, això, no m'ha suposat cap mena de dificultat. importants encara estan per estrenar.

-Amb això sí que serà metòdic, no?

No. No. No tinc cap hora exacta per a fer l'article. Depèn.

-Creu de Sant Jordi, el 1983, pel conjunt de la seva obra literària. Premi Nacional de Cultura, el 1995, a la modalitat de periodisme escrit. La seva obra ha tingut, des del principi, un gran èxit tant de públic lector com de crítica. Creu que això té a veure amb la seva cerca constant de la senzillesa narrativa?

No entenc gaire per què passen les coses. De fet, jo sempre he fet el que m'ha semblat, sense perseguir un objectiu clar. Jo no volia ser escriptor. Jo no volia ser res. Jo em vaig trobar sent escriptor. Em vaig trobar fent un llibre darrera de l'altre. Jo sóc un privilegiat. Tinc la sort que la meua manera d'escriure connecta amb la gent. Però això no és buscat ni no buscat.

-Narrativa breu, novel·la, prosa de ficció i, fins i tot, ha escrit teatre, Josep Maria Espinàs és conegut, pel gran públic, pels seus llibres de viatge A Peu. Com comença aquesta aventura?

El meu caràcter és d'intentar coses noves. Explorar terrenys diferents. En va començar a interessar molt més la realitat que la ficció. Trobo que és molt més interessant descriure un personatge real que jo trobo en un viatge que inventar-me'l. El trobo molt més fort, i literàriament també em desafia més. No m'avorriré mai d'observar la gent. Per a mi, en la realitat, hi ha tot d'elements novel·lístics, narratius. I llavors es tracta d'anar-los a buscar. En aquest país hi ha hagut una tendència excessiva a creure que només novel·la o poesia és literatura. Això en cap país europeu ho he vist.

-I com ha anat evolucionant la seva manera d'escriure des de la joventut fins avui?

Intentant que el llenguatge no faci gaire bonic. Quan ets jove, vols impressionar als altres. Ara em preocupa més l'austeritat en la llengua. La narrativa, en el meu cas, en els A Peu, si la gent s'hi fixa bé, hi trobarà escenes de teatre, en una conversa entre quatre o cinc persones. Seqüències cinematogràfiques, quan descriu com arriba un home a una plaça... Per mi, amb el temps, madures. Vas suprimint coses accessòries.

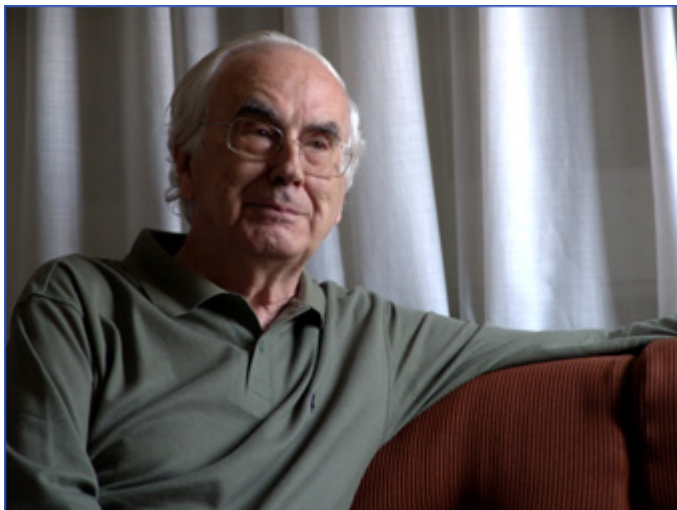
www.diarimataro.cat

-I com s'ha trobat l'Aragó en aquest darrer viatge? Per què ha escollit aquesta terra pel nou llibre?

Sempre trio un territori que no sigui industrialitzat, que no sigui turístic. Per petita que sigui, hi ha una petita dosi d'aventura. Jo sempre vaig d'anònim. Vull oblidar qui sóc i conèixer un món totalment diferent al meu habitual. I vaig escollir Aragó perquè el meu company de viatge ha nascut a Somontano. Em feia gràcia, perquè tothom ara parla del vi, i volia saber quina gent hi havia allà, com viuen...

-Però, per fer aquests viatges, vostè ha d'estar preparat físicament, no?

Jo no he sigut mai excursionista. No ho he sigut mai. Jo sóc un barceloní cent per cent. Jo sóc un escriptor que camina, no sóc un excursionista que pren notes. No vull pujar cims per pujar cims. Jo, si em toca

caminar, camino. El que a mi m'interessa és la gent. Però és veritat que de vegades m'ha tocat fer esforços importants, sí. Tot i així, aquests viatges no els podria fer en cotxe. No seria el mateix. Seria un altre joc.

-A més, d'escriptor i periodista, va fundar l'editorial La Campana on, des de 1990, publica la seva Obra Completa. Com és el treball d'editor?

La vam fundar junts, amb Isabel Martí, el 1986, fins que jo vaig deixar de formar part de la modesta empresa, perquè penso que una editorial l'ha de portar una persona amb una capacitat fora de sèrie com ella. Jo continuo col·laborant-hi, però l'editora és ella. Jo, però, he fet de tot, des de llegir originals, fins a corregir llibres. Tot el que calia. El fenomen de Edicions La Campana és bastant notable, ja que vam començar, només, amb trenta mil pessetes per pagar la llicència fiscal.

-I com veu el panorama editorial i periodístic actual?

Jo sóc un optimista històric. En el nostre món, la gent viu molt millor. En tots els sentits, es progressa. Això no vol dir que no hagi gent que pateix. Llavors, en la literatura catalana, avui es llegeixen molts més llibres en català que en els anys trenta. Abans hi havia set escriptors, i ara hi ha setanta. Ara es venen més llibres. Tot i els inconvenients que es pateix al país, es llegeix molt més. Això és un fet.

-I existeix, avui, televisió cultural?

Ara és molt difícil fer entrevistes d'una hora. Tampoc la miro gaire, la veritat. Però sembla que només es tracta de cridar i barallar-se. Tot així, si tu agafes cada dia tota la programació, mai hi havia hagut tantes opcions culturals com avui.

-Per últim, podem saber quin serà el pròxim viatge que farà A Peu?

Jo fa ja dos o tres anys que penso que he fet l'últim. Jo tinc setanta-nou anys, i veig molt a prop els vuitanta, i penso que tampoc haig de ser temerari. Tinc l'esperança de fer l'últim aquest any. Però encara ho haig de decidir.